

Tudós fórum

WORLD SCIENCE FORUM III. – BUDAPEST ÖSSZEFOGLALÓ A HARMADIK TUDOMÁNY VILÁGFÓRUMÁRÓL

Elnökök – Fenntarthatóság – Együttműködés

2007. november 10-én, szombaton plenáris ülésel ért véget a 2007. évi World Science Forum. A Magyar Tudományos Akadémia által, az UNESCO, az ICSU (International Council for Science – Tudomány Nemzetközi Tanácsa) és az Európai Unió együttműködésével szervezett háromnapos nemzetközi tudományos konferencia témája „Befektetés a tudásba, befektetés a jövőbe” volt.

Az idei rendezvény a tudás forrásaira helyezte a hangsúlyt, mert ezek jelentékeny szerepet játszanak a világ gazdasági és társadalmi vezetése szempontjából. A fórum több mint hatvan országból érkezett háromszáz vendégének jelentett lehetőséget a párbeszédre a tudósok közötti együttműködés fontosságáról és a vezető politikusok feladatairól a globalizált világban. Egyre nagyobb hangsúlyt kapott továbbá az a nem titkolt cél is, hogy a WSF napjaink legnagyobb tudománypolitikai eseményévé, a tudományos élet „davosi” tanácskozásává nője ki magát.

A nemzetközi eseményen voltak olyan szempontok és témák, amelyek csaknem minden szekcióülésen előkerültek. Ezek közül a legfontosabbak az alábbiak voltak:

- Szembe kell néznünk a fenntartható fejlődés kihívásaival; pontosabban kell tisztázni, mit értünk fenntarthatóságon, illetve ez milyen korlátot állít a növekedés elé.
- A globális tudományban megjelenő, akár egymással ellentétes érdekeket világosan láttatni kell.
- Mind a tudósoknak, mind a tudománypolitika alakítóinak észre kell venniük, hogy a globális tudomány fejlődésében hol van a verseny, és hol az együttműködés helye.
- A tudomány támogatása mind nemzeti, mind nemzetközi forrásokból rendkívül fontos, mindazonáltal a tudomány jövője szempontjából rendkívüli jelentőséggel bír az emberi tényező fejlesztése.
- Az új tudósnemzedék felnevelése szempontjából központi kérdés, hogy a társadalom képes-e kitartásra és elkötelezettségre ösztönözni az azonnali hasznot előtérbe állító tendencia világában.
- Továbbra is igen fontos a tudomány szabadsága, ami magában foglalja az emberek és az eszmék szabad áramlását, a folyóiratokhoz, a szabadalmakhoz és az infrastruktúrához való szabad hozzáférést.

Macura Koicsiro, az UNESCO főtitkára átadta az UNESCO által odaítélt, a különböző környezetvédelmi területeken kimagasló eredményeket elért személyeknek, szervezeteknek járó díjakat.

Beszédet mondott továbbá **Sztavrosz Dimasz**, az Európai Bizottság környezetvédelmi biztosa, majd a Magyar Köztársaság miniszterelnöke levélben biztosította támogatásáról a legközelebb két év múlva megrendezendő fórumot. **El Hasszán Bin Talal** jordán főherceg felszólalása után **Vizi E. Szilveszternek**, az MTA elnökének záróbeszédével ért véget a rendezvény. Az elnök méltatta a tudósok, politikusok és a gazdaság szereplői közötti párbeszéd fontosságát, valamint megfogalmazta a tudomány társadalmi és gazdasági hasznosíthatóságának elveit. Beszéde végén meghirdette a 2009-es találkozó fő gondolatát: „*Mind – Creativity – Society*”.

Az alábbiakban összefoglaltuk az egyes plenáris és szekcióülések legfőbb gondolatait.

Államelnöki panel

Sólyom László, Stjepan Mesić, Heinz Fischer és Karolosz Papuliasz magyar, horvát, osztrák és görög államelnökök a magyar köztársasági elnök kezdeményezésére részt vettek a *Zöld elnökök találkozója*-n. A panelen kifejtették véleményüket a környezetvédelemről, és javaslatokat tettek elképzeléseikről a globális problémák közös megoldására.

„A mostani világfórum témája, a tudásba való befektetés, pontosan arra keresi a választ, hogy a világ tudósai mit tudnak tenni a környezetért és egyáltalán a fejlődés fenntarthatóságáért. Ezért is köti össze a Fórum címe a tudásba való befektetést a jövőbe való befektetéssel. A World Science Forum, noha főként tudományos előadásokból áll, természetét tekintve mégis inkább tudománypolitikai

rendezvény” – hangsúlyozta megnyitó beszédében Sólyom László köztársasági elnök.

UNEP – Nemzetközi panel a fenntartható források kezeléséért

Az UNEP (United Nations Environment Programme – az ENSZ környezetvédelmi programja) létrehozott egy új tudományos panelt a fenntartható források kezelése érdekében. A Fodor Gábor környezetvédelmi miniszter részvételével zajló ülésen hangsúlyozták az új panel jelentőségét, mely tudományos értékeléseivel és szakértői tanácsaival segíti globális szinten a termékek és szolgáltatások biztonsági előírásainak és környezetvédelmi hatásainak betartását. Az új tudományos panel, melyet az UNEP széleskörű kormányzati támogatás, az Európai Bizottság és civil társadalmi képviselők bevonásával hívott életre, a tervek szerint még egyértelműbben kívánja felhívni a figyelmet az emberiséget fenyegető közelgő ökológiai vészhelyzetre.

Israeli–Palestine Science Organisation (IPSO) – Befektetés a tudásba a békéért

Az IPSO 2003-ban azzal a céllal alakult, hogy a tudomány segítségével javítsa az Izrael és Palesztina közötti kapcsolatot, és hogy fórumot teremtsen az izraeli és palesztin tudósoknak és kutatóknak. A World Science Forum idén harmadik alkalommal adott otthont az IPSO találkozóknak, ahol ismertették a közös kutatási eredményeket a rákkutatás és nanotechnológia területén.

Globális fórumok képviselőinek jelentései

A tudósok és döntéshozók közösségének számos fóruma létezik, melyek a tudományos kutatás és technológiai fejlesztés különböző szempontjaival foglalkoznak. A konferencia egyik alapötlete volt, hogy a fórumok fóru-

mává válva, tanácskozási lehetőséget nyújtson az egyes fórumok képviselőinek.

Ebben a szekcióban az alábbi globális és jelentékeny nemzetközi szervezetek képviselői ismertették intézményeik álláspontjait: Nobel-díjasok lindai éves találkozója, az OECD Global Science Forum, a Japanese Science and Technology in Society Forum, a Euroscience Open Forum (ESOF), a World Bank, a Knowledge Economy Forum, az STI Global Forum, a Third World Academy of Sciences (TWAS), a London International Youth Science Forum és az American Association for the Advancement of Science (AAAS) éves találkozója.

Ezen fórumok világhírű tudósainak régen megfogalmazott gondolata volt, hogy lehetőségük legyen egy találkozóra, amely elősegítheti további együttműködésüket. Napjainkra világossá vált, hogy ezt az elvárást a World Science Forum teljes mértékben kielégíti.

Befektetés a tudásba a fenntarthatóság érdekében – A legjobb tudásalapú kormányzati kezdeményezések

A szekcióülést a Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe (REC) szervezésében zajlott. Az ülés résztvevői kiemelték, hogy a tudományalapú tudás önmagában még nem elegendő a fenntarthatóság elérése érdekében. A tudomány interdiszciplináris megközelítése lehet az összekötő láncszem a tiszta természettudomány és a humán tudomány között. Nem a technológiai fejlesztés, hanem a humán tudomány lehet a fenntarthatóság előmozdításának fő rugója, ez ugyanis társadalmi tényezőként működik.

A változtatások sürgőssé váltak, már nem maradt idő új alaptudás bevezetésére. Az összeomlás és fenntarthatóság közötti különbség legfőképpen pedig azon múlik, hogy a

társadalom mennyire képes elkezdni és kidolgozni a változás menetét, mely nem korlátozódik kizárólag a technológiák használatára.

A fenntartható fejlődés elérése érdekében radikális innováció szükséges a politika, a diplomácia, a technológia és a demokrácia területén. Kizárólag ez az új szemlélet lehet képes megőrizni ökoszisztémánkat. Ecuador példáját említve, a nemzetközi közösség választást kínál a világnak: vagy megvásárolják tőlük az ökoszisztéma nyújtotta szolgáltatásokat a kétmillió hektárt érintő esőerdő területén, vagy egyszerűen eltörlük az erdőket, hogy kiaknázzák a földben lehető olajforrásokat.

Tudomány és innováció mint globális vállalkozás

A szekcióülést az American Association for the Advancement of Science (AAAS) szervezte. A kiemelten fejlődő országok tudományos társaságainak vezetői kifejtették véleményüket a tudomány és technológia terén zajló nemzetközi együttműködés fontosságáról. Hangsúlyozták továbbá a tudomány és technológia szociális szempontjainak fontosságát: az egészség kérdését, fenntartható fejlődést, klímaváltozást és az innovációt. A résztvevők egyetértettek abban, hogy ki kell dolgozniuk egy hatékonyabb nemzetközi együttműködés módszerét a globális tudományos vállalkozás elérése érdekében. Megbeszélték továbbá, hogy szükséges volna létrehozni a Világ Tudományos Szervezetét (World Science Organisation), mely segíthetné a tudományos és technológiai fejlődés globális céljainak elérését. A szervezet kulcsszerepet játszhatna továbbá a rendkívül nagy mennyiségű, nem angol nyelven megjelenő tudományos információ angolra való fordítása terén is. A tudományos információ hozzáférhetősége elengedhetetlen kérdés a társadalmak számára.

A tudomány, technológia és innováció szerepe a Millenniumi Fejlesztési Célok (MDG) elérése érdekében: a politikától a cselekvésig

A szekcióülést a UNESCO és a Third World Academy of Science (TWAS) szervezte. Részvevői hangsúlyozták a képzésbe való befektetések fontosságát (technikai fejlesztés a képzés és oktatás terén), továbbá az élvonalbeli technológiák (biotechnológia, űrkutatás, nanotechnológia) és infrastruktúra fejlesztését.

A kormányzat szerepe, hogy a magánszektor bevonja a K+F+I folyamatok finanszírozásába. E folyamatoknak más területek politikai folyamataiba kell illeszkedniük.

*Befektetés a tudásba
a fenntarthatóság érdekében –
Paradigmaváltó tudásalapú politikák*

A szekcióülés a Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe (REC) szervezésében zajlott. A résztvevők hangsúlyozták, hogy a termelésorientált stratégiákat illetően hatékony intézkedésekre van szükség. Szükséges továbbá, hogy meghatározzák a termelés irányadó és fenntartható szintjét. A szükséges tudás birtokában a felmerülő problémák mára megoldhatóvá váltak, de a tudományon belüli versenyhelyezetet fel kellene váltania a különböző szakterületek (például: társadalomtudományok, közgazdaságtan, biológiai vagy fizikai tudományok) és nemzetek közötti együttműködésnek.

Befektetés a jövő generációiba

Az ülést az EU-val együttműködve a World Academy of Young Scientists (WAYS) szervezte. A szekció résztvevői a tudomány megfelelő szintű általános iskolai képzésének fontosságát és lehetséges módjait elemezték, különös tekintettel a tehetségesek támogatására.

Ismertették továbbá a legsikeresebb nemzetközi diák- és tanárképző programokat és módszereiket (például: IBSE, Pollen, Magyar Tehetségtámogató Program).

A fiatalok között magas a tudomány iránti érdeklődés, de a tudományos oktatás a legtöbb országban messze az elvárt szint alatt van. Napjaink tudományos kihívásai igénylik a komplex tudással rendelkező kutatókat, ennek az igénynek feltétlenül meg kell jelennie a tudomány oktatása során.

A technológia forradalmasította az információhoz és a tudás elterjesztéséhez való hozzáférést, közös célunk volna, hogy ezek a források mindenki számára elérhetővé váljanak. A résztvevők megvitatták továbbá az interneten mint korlátokat megszüntető eszközn keresztül zajló tanítás és tanulás metodikájának új formáit (például: SciVee, TED, PLOS ONE programok és a One Laptop per Child kezdeményezés).

*Külön szekció: Befektetés a tudományba,
technológiába és innovációba:
a parlamentek kihívásai és lehetőségei*

A szekció az UNESCO és az ISESCO (Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization) szervezésében zajlott. A kormányzati szervek részéről alapvető fontosságú, hogy felelősségteljesen álljanak hozzá és tekintsek kötelességüknek, hogy megfelelő szinten kezeljék a tudomány és technológia hétköznapi életünket egyre inkább átszövő jelentékeny szerepét.

A résztvevők hangsúlyozták a döntéshozók felelősségét az új tudományos eredmények és technológiai vívmányok használatát illetően. A kutatás szabadságát megőrizve szükséges azonban a társadalmi felügyelet a szükséges alkalmazásokra vonatkozó törvényhozás, azaz a parlamentek felett.

„A parlament tagjai és a tudományt érintő kérdések között van egyfajta egyet nem értés. Csupán néhány parlamenti képviselő ismer- te fel a tudományban rejlő lehetőségeket. A legtöbbben nem értik a tudomány korlátait, vagy a benne rejlő hosszú távú lehetőségeket, melyek a közösség javát szolgálhatják. Sajnos azonban leggyakrabban a tudósok sem értik a parlamenti képviselőket. Nincsenek tisztá- ban a politikai folyamatokkal. A megfelelő diskurzushoz viszont fel kell hogy ismerje mindkét fél a másik fontosságát. Napjaink- ban azonban nincs meg a természetes párbe- széd, mindkét oldal mintha külön világban élne, nehezen értik meg egymást” – emelte ki összegző beszédében Monif R. az-Zúbi, az Islamic World Academy of Sciences igazga- tója.

Befektetés a tudásba a fejlődő gazdaságokban

A szekcióülést a Kínai Tudományos Akadémia szervezte. Az ülés fő témája a gyorsuló ütem- ben fejlődő gazdaságok tudomány és tudományalapú technológiai fejlődése volt. A résztvevők beszámoltak a képzés, innováció, tudomány, társadalomgazdasági fejlődés kulcsszereplőit érintő nemzetközi együttmű- ködés lehetőségeiről. Megállapították, hogy ezeknek az országoknak legfontosabb céljuk a társadalmi jólét fejlesztése, az életszínvonal növelése és a fenntartható fejlődés lehetősé- geinek megteremtése. Az oktatási rendszer fejlesztése, a tudományos közösségek növek- vő szerepe jelentették ezeknek az országoknak a kulcstényezőit, hiszen a tudás kultúrájuk és hagyományaik gyökereiben rejlik.

(Az összefoglalót az MTA Kommunikációs Titkársága készítette.)

